

Tanácsköztársaság léte, s nemcsak azért, mert az osztrákok erre is hivatkoztak, amint azt a szerző is említi, hanem azért is, mert Magyarország nem jelenhetett meg Párizsban – Ausztriával egy időben – utólagos észrevételei megtételére. Ezt csak jóval később, 1920 januárjában tehetette meg, aminek hatására pl. Lloyd George brit miniszterelnök kijelentette, hogy a határokat újra kell tárgyalni. Azonban már késő volt, mert a vesztesek említett meghallgatásai után a tervezeteket kihirdették. Azonban az Apponyi vezette küldöttség tevékenységének hatását ismerve nyugodtan állíthatjuk, hogy a bemutatott tények, mindenekelőtt a Teleki Pál készítette „vörös térkép” keltette hatás nem lett volna kisebb 1919 nyarán sem, ha azt a Magyar Köztársaság békeküldöttsége mutathatta volna be, amelynek egyébként – Károlyi februári kinevezése alapján – Teleki is tagja lett volna.

Mindezt azért tettem szóvá, mert úgy gondolom, hogy egy árnyaltabb történelmi háttér felvázolása sokkal drámaibbá tenné a nyugat-magyarországi felkelés történetének bemutatását, s azoknak a tiszteletreméltó fiataloknak a küzdelmét, akik vállalták a fegyveres harcot, melynek eseményeit Botlik József nagyon alaposan feldolgozta. Könyvének a felkelést tárgyaló fejezete rendkívül adatgazdag. Ugyanakkor az átlagolvasóra is gondolva talán helyesebb lett volna, ha ezt a hosszú fejezetet alfejezetekre bontja.

Az érdeklődő számára megannyi újdonságot jelent a terület megszerzésére irányuló osztrák törekvések összefoglalása, a terület múltjának ismertetése, Lajtabánság története, a soproni népszavazást megelőző diplomáciai tevékenység, hogy csak néhány érdekes kérdéskörre hívjam fel a figyelmet. Ajánlom tehát a könyvet mindenkinek, bíráló megjegyzéseimet pedig tekintsék mintegy a könyv kiegészítésének.

Salamon Konrád

Az **Írott Szó Alapítvány** (1092 Budapest, Ferenc körút 14. adószáma: 18090264-1-42) köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik adójuk egy százalékát az alapítványnak ajánlották fel.

Az alapítvány számára 224 461 forint érkezett.

Az összeget a Magyar Napló folyóirat kiadásának támogatására fordítottuk.

Bízunk jövőbeni támogatásukban is.

Rosonczy Ildikó
a kuratórium elnöke

Puskás – másként Borsi-Kálmán Béla:
Az Aranycsapat és a kapitánya
Kortárs Kiadó, Bp., 2008.

Puskás és/vagy Aranycsapat. Szinte nincs napjaink Magyarországon olyan ember, aki e két nevet/fogalmat, avagy nevet és fogalmat ne ismerné. A labdarúgás iránt nem érdeklődők is tudják, hogy valamikor az 1950-es években volt egy csapat, amelyet a világon szinte mindenütt Aranycsapatnak, (esetleg „Csodacsapatnak”) neveztek, és amely a nevet véglegesen bearanyozni remélt mérkőzésen, a világbajnoki döntőben alul maradt ellenfelével szemben. (Bern, 1954. július 4. /Nyugat-/Németország: Magyarország 3:2).

E csapatnak volt meghatározó alakja, csapatkapitánya Puskás Ferenc, a legtöbb embernek, szurkolónak, egyszerűen csak „Öcsi”, a közeli és régi barátoknak „Sváb”.

Hogyan vált a világ egyik – sokak szerint legjobb – labdarúgójává a kispesti grundokon felnőtt, az életét leginkább a labda – kezdetben rongy, majd bőr –, a barátok és a kártya, no meg a különböző méretű fröccsök társaságában eltöltő Puskás Ferenc? Aki, mint tudjuk, még Purczeld Ferencként látta meg a napvilágot, s sváb elei nyelvét csak később sajátította el, mert családjá Kispesten már „elmagyarosodott”. Számára a magyarság legalább olyan fontos volt, mint a labda, ahogy a barátság is, a szándék, hogy másokon önzetlenül segítsen, a vagányság és még sok minden más, ami nélkül nehezen boldogulhatt az ember az 1945 utáni Magyarországon.

Puskás Ferenc, „Öcsi” pedig itt, Európa közepén, egy 1920-ban mérhetetlenül megalázott és megcsónkított országban igyekezett „nagygyá válni”. Alig tizenévesen már a magyar válogatottban játszhatott a Kispest AC rendkívüli tehetséggel megáldott, rúgótechnikájában szinte utolérhetetlen játékosa. Ezek és tízezrek mentek ki a pályákra, stadionokba, hogy láthassák játszani őt, aki alig lőtt kevesebb gólt a magyar válogatottban, mint válogatottságának száma. Ritka nagy dolog! De nemcsak érte, hanem csapattársaiért is tízezrek keltek útra a pályákra és a stadionokba, hogy jegyet „szerezzenek” (mert Magyarországon az 1950-es évektől kezdve gyakorlatilag az 1980-as évek végéig az emberek nem vásároltak, lévén számos dolog hiánycikk, hanem „szereztek”: mérkőzésre jegyet, pacalt, cipőt, orkánkabátot stb.), és lássák Hidegkutit, Bozsikot, Czibort, Sándort, Kocsist, Szuszát, Grosicsot – és a sort lehetne folytatni –, akiknek játéka élményszámba ment.

S ez az élmény emberek százezreinek adott pillanatnyi szabadságérzetet. Egy-egy válogatott mérkőzés a

Népstadionban, amikor a *Himnusz* éneklése büszkén vállalt és vállalható tett volt, sok tízezer ember számára nyújtott reményt.

S miért? Mert 1945 után nem az a világ épült/épülgetett, amelyre oly sokan vártak.

Nem a remélt demokrácia, hanem a kommunista demokrácia – értsd: diktatúra – épült, s annak sajátos elemét képezte a sport. A sport, amelyben azoknak, akik kiemelkedő teljesítményt nyújtottak, elfeledték – természetesen nem örökre! –, hogy honnan jöttek, kik voltak egykor, hány holdja volt a nagyapjuknak, volt-e boltja a nagybátyjuknak. Ha úgy látta jónak a hatalom, akkor emberei kissé félrenéztek, amikor egy-egy sportoló, illetve csapat kitűnő teljesítményével dicsőséget szerzett a hazának, bár előbb inkább Rákosi Mátyásnak és a „PÁRTnak”, amúgy csupa nagybetűvel.

Ebben a korszakban jelent meg a világ porondján egy új magyar futballcsapat, amely több éven keresztül legyőzhetetlen volt. Nevéhez fűződik a helsinki olimpia labdarúgóturnájának győzelme, azaz az olimpiai bajnokság és az évszázad mérkőzésének – joggal! – kikiáltott londoni 6:3-as. (Magyarország–Anglia 6:3, London Wembley stadion, 1953. november 25.)

Ez a csapat, amely szinte soha nem játszott ugyanabban az összeállításban – elvégre a hét-nyolc szinte biztos kezdő játékos mellett ugyanannyi szinte biztos kezdőnek tekinthető játékosból lehetett válogatni – kapitányával, Puskás Ferencsel világhírnévre tett szert. Ők voltak Magyarország „utazó nagykövetei”. Igaz, többnyire megfelelő kíséretet is kaptak – talán majd egyszer a fedőnevek mögött rejtőzködők személyét is megismerheti az utókor –, de nem ezért játszottak jól Franciaországban, Egyiptomban, Törökországban, Belgiumban, Olaszországban és szerte a világban, hanem azért, mert tudtak valamit, és amit tudtak, azt szerették is. Ez a foci volt, a világ egyik legnépszerűbb játéka. S hogy miként élt együtt a csapat, mi minden történt tagjaival és Puskással, hogy alakult sokuk sorsa, milyen társadalmi változások, illetve fejlődés is formálta e csapatot és „Öcsi”-t, ez a kérdés is foglalkoz-

tat(hat)ta Borsi-Kálmán Bélát, amikor megírta könyvét.

Borsi-Kálmán Béla nem egyszerűen történész, hanem irodalomtörténész, műfordító és alkalmanként diplomata is, egykor pedig reményteli/reménybeli focista is volt. A Fradi „fakóban” is bemutatkozott, és úgy vélte, az Eötvös Loránd Tudományegyetem nappali tagozatán tanulni és az NB I-ben játszani talán nem összeegyeztethetetlen. Az volt. De hogy így történt, abban mások is közreműködtek. Lett belőle egy, a kispályán még ma is kitűnően focizó történész, irodalomtörténész, műfordító, és alkalmanként diplomata, aki írt egy, Puskást, az Aranycsapatot a korábbiaktól eltérő módon bemutató könyvet. Nem az életrajzi adatok, a gólok száma, a svhátság a leglényegesebb, hanem a kor, a társadalom és az abban élő játékosok, az emberi kapcsolatok, a megragadott és az elszalasztott lehetőségek számbavétele.

A szerző természetesen előre és hátra is kalandozik az időben és a térben. Néhány összehasonlítása nem biztos, hogy mindig érthető, netán elfogadható. Mert kérdés, hogy Zinédine Zidane szocializálódása, cselekvései mennyiben vethetők össze Puskás Ferencével? (A francia labdarúgó válogatott kitűnőségének képességei, tudása talán a több évtizedes távolság ellenére is összehasonlítható lett volna.) Vagy mennyiben meghatározó a magyar polgári fejlődés kérdésében a foci, az azt „űzők” szerepe? Megvallom, magam ezt nem tudom, de azt igen, hogy Borsi-Kálmán Béla jóvoltából született egy másfajta Puskás-könyv, amely alapos, de egyben vitatható. Kortársakat, pályatársakat emel ki a múlt messzeségéből, és érteti meg velünk, hogy miért is lett Puskás Ferenc – az egykori Öcsi, Sváb majd 1956 utáni emigrálását követően Pancho – a legismertebb magyar a világon. Mert hogy az volt, az kétségtelen. Mert 2006. november 17-e óta már csak volt, mint valamikor a magyar labdarúgás, amely talán egyszer majd ismét méltó lehet múltjához. Ehhez azonban a múlt ismerete mellett akaratra, szorgalomra és kitalásra is szükség van. Borsi-Kálmán Béla könyve mindeerre példát hoz Puskás Ferenc által és útján.

Szakály Sándor

Takáts Gyula (1911–2008)

November 20-án kilencvennyolcadik évében elhunyt Takáts Gyula a pannon táj, a Dunántúl világának költője. A Nyugat harmadik nemzedékének tagjaként 1941-ben Baumgarten-díjat kapott. Munkásságát 1960-ban és 1971-ben József Attila-díjjal, 1991-ben Kossuth-díjjal ismerték el. A Magyar Napló szerzője volt, rendszeresen szerepelt *Az év versei* című antológiánkban.